

Janko Lorenci

Trije krogi jeze

Znanstvena knjižnica – Refleksije
Fakulteta za družbene vede
Ljubljana, 2013

Janko lorenci

Trije krogi jeze

Izdajatelj:

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede
Kardeljeva ploščad 5, Ljubljana

Zbirka:

Znanstvena knjižnica – Refleksije 2

Urednik:

dr. Niko Toš

Uredniški odbor:

dr. Zdenko Roter, dr. Vlado Mihelj, dr. Samo Uhan

Avtor vinjet:

Tomo Lavrič

Likovna oprema in prelom:

Polona Mesec-Kurdija

Tisk:

Present, d. o. o., Dolenjska c. 43, Ljubljana

Naklada:

250 izvodov

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

323(497.4)«2008/2013»(081)
821.163.6-92

LORENCI, Janko
Trije krogi jeze / Janko Lorenci. -
Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 2013. -
(Znanstvena knjižnica. Refleksije ; 2)

ISBN 978-961-235-636-1
267213312

Kazalo

<i>Niko Toš</i>	
Ob treh krogih jeze	
Predgovor urednika.....	11
<i>Peter Kolšek</i>	
Dvigovanje proda in obračanje kamnov	
Spremna beseda	13
<i>Marec 2013</i>	
Bližnjice	
O iskanju prihrankov časa.....	16
<i>April 2013</i>	
Množice in avantgarda	
Gibanje kljub težavam napreduje.....	19
<i>April 2013</i>	
Oboje	
Dober politik mora biti hkrati pošten in sposoben.....	21
<i>Februar 2013</i>	
Angažiranost	
Včasih se je treba zmigati	25
<i>Februar 2013</i>	
Dileme	
Priložnost in odgovornost protestniškega gibanja	28
<i>Januar 2013</i>	
Mimikrija	
Maske Virantove stranke	31
<i>December 2012</i>	
Noge korakajo	
Se bo iz protestov razvila tudi alternativna stranka?.....	34
<i>November 2012</i>	
Pahor ali Türk?	
Ne velepomembno, a pomembno	37
<i>November 2012</i>	
Fevdalci	
Janša krizo potrebuje.....	40
<i>November 2012</i>	
V kletki	
Oblast jadra s slabimi vetrovi iz EU.....	43
<i>Oktober 2012</i>	
Pasma mrzlih src	
Slovenija in njeni neoliberalci.....	46
<i>Oktober 2012</i>	
Renesansa socializma?	
Išče se alternativa za turbokapitalizem.....	49

<i>Avgust 2012</i>	
Baloni	
Od idile do katastrofe.....	52
<i>Avgust 2012</i>	
Bog je nejevoljen	
Cerkev na slabi poti.....	55
<i>Julij 2012</i>	
Ljudje v togah	
Zakaj še sedijo na državnih proslavah?.....	58
<i>Junij 2012</i>	
Cena govorečega blaga	
Kaj lahko prinese reforma trga dela.....	61
<i>Junij 2012</i>	
Vsak dan kmetija manj	
Porazno nizka stopnja samooskrbe s hrano.....	64
<i>Junij 2012</i>	
Nad njo le še nebo	
Sumljiv dogovor politike o spremembi ustave	67
<i>Maj 2012</i>	
Krčenje	
Slovenija se manjša	70
<i>April 2012</i>	
Nostalgija	
Po nepotrebem podcenjevana.....	73
<i>Marec 2012</i>	
Zastrupljanje	
Manipulacije s polpreteklostjo	76
<i>Marec 2012</i>	
Oskubiti bogate	
Kako obrzdati ponoreli kapitalizem?.....	79
<i>Marec 2012</i>	
Priden, kuža	
Pohlevnost do EU škodi.....	82
<i>Januar 2012</i>	
Janša drugič	
Slabi spomini, slabe napovedi	85
<i>December 2011</i>	
Kanglerstvo	
Kdo so sovragi Maribora	88
<i>December 2011</i>	
Moderatorji	
Dober voditelj pusti gostom priti do veljave, a ostaja tihi gospodar prizorišča	91
<i>November 2011</i>	
Moj strah, tvoj strah	
Mladina Alternative.....	93

<i>Oktober 2011</i>	
Ponižno v preteklost	
Bo smešenje nacionalnega interesa postalo uradna politika?	101
<i>Oktober 2011</i>	
Laboratorij	
Ali z nami eksperimentirajo?	105
<i>September 2011</i>	
Luknja na vrhu	
Tam, kjer je oblast, je praznina, ki kliče po novi politični garnituri.....	109
<i>September 2011</i>	
Dušebrižniki	
Naša katoliška cerkev je del zanikrnega slovenskega kapitalizma.....	113
<i>September 2011</i>	
Bogati skesanci	
Slovenskega Buffetta pa od nikoder.....	117
<i>Avgust 2011</i>	
Angažirani in ždeči	
Če bi vsi delali samo tisto, kar morajo in za kar so plačani, bi družba zastala in otrpnila	121
<i>Julij 2011</i>	
Angelina juha	
Prihodnost EU je najbolj odvisna od Nemčije.....	125
<i>Avgust 2011</i>	
V kotlu	
Kdo bo postal glasnik naraščajočega nemira?.....	129
<i>Junij 2011</i>	
Življenje na sekundi	
Kaj se zgodi, če človek ostane brez svojega časa	133
<i>Maj 2011</i>	
Umiranje dobrih novic	
S kolektivnim mrakom na očeh pospešujemo kopulacijo in množenje slabih novic.....	137
<i>Maj 2011</i>	
Strupeni zvarek populizma	
Vzpon populistov govori, da je v družbi nekaj narobe.....	141
<i>Maj 2011</i>	
Drsenje v neprepoznavnost	
Nazorske in ideološke razlike v družbi, politiki in medijih so naravne.....	145
<i>April 2011</i>	
Tretja sila	
Razmere so pisane na kožo nastanku novega gibanja ali stranke	149
<i>April 2011</i>	
Skrbi	
Včasih jih je treba sklicati v zbor, reči na mestu voljno, jih pregledati in razvrstiti	153

<i>Marec 2011</i>	
Pleme neobčutljivih	
Križa, ki jo je v marsičem povzročil prav neoliberalizem, je paradoksalno postala zaveznica neoliberalcev.....	157
<i>Marec 2011</i>	
Na Velikonočnem otoku	
Japonska je svarilo, da je ves naš razvoj zgrešen.....	161
<i>Marec 2011</i>	
Primerjave	
Goebbelsovščina je nevarna - v Angliji, na Madžarskem, v Italiji in pri nas.....	165
<i>Marec 2011</i>	
Arabski virus	
Najslabše je, če se pritiska ljudstva polastijo populist, demagogi, avtoritarci	169
<i>Januar 2011</i>	
Problem čiščenja	
Politika, četudi spremenjena, sama nima moči, da bi normalizirala plasti pod seboj.....	173
<i>December 2010</i>	
Osebnost leta	
Zoran Jankovič.....	177
<i>Oktober 2010</i>	
Na slepo	
Negotovost je morda prevladujoče občutje sveta, zlasti pa Zahoda	183
<i>September 2010</i>	
Morda prelom	
Ali kriza napoveduje konec prevlade tržnega fundamentalizma?	187
<i>Avgust 2010</i>	
Naše tri vojne	
Dve sta nam bili vsiljeni, v tretjo smo odmarširali po svoji volji	191
<i>Avgust 2010</i>	
Hvalnica kapitalizma	
Nikakršna filantropija ne more nadomestiti spodobne socialne države.....	195
<i>Avgust 2010</i>	
Intermezzo	
Sedanji predah je priložnost, da se novinarji zganejo kot celota	199
<i>Julij 2010</i>	
Bavčar	
Iz višin slave v nižine pohlepa.....	203
<i>Julij 2010</i>	
Nostalgija	
Demonizacija socializma daje potuho kakršnemukoli kapitalizmu	207
<i>Julij 2010</i>	
Kaktusi in mimoze	
Komu naj verjameš v razmerah, ko še Bučarja zapusti treznost	211

<i>Junij 2010</i>	
Mirovanje semenčic	
Zakaj nam kronično primanjkuje avtoritet in talentov na pomembnih mestih	215
<i>Junij 2010</i>	
Kar v redu nedelja	
Referendum se je za Slovenijo končal dobro, navznoter in navzven	219
<i>Junij 2010</i>	
Modro ljudstvo?	
Slabosti elit ne pomenijo slepe hvalnice kreposti večine	223
<i>April 2010</i>	
V oblaku	
Kako se sporazumeti s pračlovekom v človeku	227
<i>April 2010</i>	
Tekanje zombijev	
V krizi poteka bitka za to, kdo bo imel primat v družbi.....	231
<i>April 2010</i>	
Slovenci in sloenciji	
Malo trepetamo, kakšni hudiči da smo, malo smo napihnjeni, kako v redu da smo	235
<i>Marec 2010</i>	
Tišina trušča	
Resni mediji bi morali stopiti skupaj in reči, v godlji smo, napravimo kaj	239
<i>Februar 2010</i>	
Postkapitalisti	
Lastnina ni pomembna, pravijo naši neoliberalni modrijani	243
<i>Februar 2010</i>	
Obrzdati konje	
Emocije je mogoče ponarediti, dejanja pa komajda	247
<i>Februar 2010</i>	
Nekoč gospodje	
Tegobe leposlovja so odsev našega razvoja	251
<i>Januar 2010</i>	
Dežela afer	
Afere so postale vsakdanji pojav, kot dež, megla in sneg	255
<i>Januar 2010</i>	
Čas pohlepa	
Se duh časa spreminja, bo namesto desetletij cinizma zavladata nova solidarnost, namesto sebičnosti več altruizma?.....	259
<i>December 2009</i>	
Monarh brez krone	
Bo predsednik Türk znal izrabiti privilegij svobode	263
<i>November 2009</i>	
Flophenagen?	
Dovolj smo bogati, dovolj vemo, dovolj alternativ imamo, da bi lahko pogubno segrevanje ozračja zavrla. A ga ne.....	267

<i>Oktober 2009</i>	
Naš Afganistan	
Zakaj smo tam, zakaj ne odidemo?	271
<i>Oktober 2009</i>	
Kriza izbrancev	
Antielitizem povzročajo predvsem elite same	275
<i>Oktober 2009</i>	
Voditelji	
Kaj bi lahko vzeli od naših dosedanjih predsednikov in premierov?	279
<i>September 2009</i>	
Orodje, ovira, odpadek	
Proletariat in prekariat se čutita zapuščena od vseh	284
<i>September 2009</i>	
Nazadovanje v prihodnost	
Svet prihodnjih desetletij bo bolj nepredvidljiv in manj stabilen.....	287
<i>September 2009</i>	
Mrtev in živ	
Preden je slovenski komunizem izdihnil, je bil prestrašen, civiliziran in pripravljen na prehod v demokracijo	291
<i>Avgust 2009</i>	
Odsotnost velikih	
Ali lahko zanič politične elite proizvedejo velike voditelje?	295
<i>Julij 2009</i>	
Gospodar in služabniki	
V sedanji obliki je kapitalizem blago z omejenim rokom trajanja	299
<i>Julij 2009</i>	
Patriotizem in želodec	
Patriotizem je važna stvar, pa naj si ga nekateri pripenjajo na prsi kot odlikovanje, drugi pa dajejo v nič.....	303
<i>Junij 2009</i>	
Osumljene elite	
Evropska levica je v krizi - a ne le ona.....	307
<i>Junij 2009</i>	
Odstop?	
Golobičeve laži ni mogoče iztrgati iz realnosti in jo potopiti v špirit idealne ali čistunske lepote potencialnega odstopa	311
<i>Maj 2009</i>	
Praznina pod nogami	315
<i>April 2009</i>	
Na barikade	
Množični pritisk ulice na oblast je dvorezen, a brez njega morda ne bo šlo.....	319
<i>Marec 2009</i>	
Zločinsko ljudstvo?	
V krizi, ki utegne v skrajnem primeru postati mirnodobni ekvivalent vojne, se lahko zbudijo stari demoni	323

<i>Februar 2009</i>	
Zgoščevanje katastrof	
Se je človek sposoben odreči vabljevemu, a pogubnemu diktatu nenehne rasti?	327
<i>Januar 2009</i>	
Klub bogatih kramarjev	
Naši menedžerji se iz menedžerske elite polagoma spreminjajo v elito (hitrega) denarja	331
<i>December 2008</i>	
Osebnost leta: Borut Pahor	
Napačna sporočila velikega komunikatorja	335
<i>November 2008</i>	
Naši komunisti	
Iz komunizma smo odkorakali, v kapitalizmu pa čutimo nelagodje.....	341
<i>Oktober 2008</i>	
Stoletni odbor	
Se utegne naša klavrna politična kultura v Pahorjevem mandatu spremeniti na boljše?	345
<i>Oktober 2008</i>	
Roosevelta pa od nikoder	
S kapitalizmom, kakršen prevladuje na Zahodu, je nekaj temeljito narobe	349
<i>September 2008</i>	
Predstava	
Janša B radira Janšo A, da bi lahko po volitvah znova postal original	353
<i>Avgust 2008</i>	
Mi, olimpijci	
Za tekmovalce je stvar preprostejša kot za gledalce: samo zmagati ali čim bolje nastopiti hočejo. Oni so posamezniki, ne del občestva	357
<i>Julij 2008</i>	
Moja Kartagina	
Pripomba me je zaskrbelo. Brez dodatne razlage je pomenila, da sem s stalnim omenjanjem Janše lahko videti kot njegov slepi nasprotnik.....	361
<i>April 2008</i>	
Nemo drsenje v krizo	
Naš problem je, da tonemo v težave revnejši in bolj topo kot razvite države.....	365

Ob treh krogih jeze

Kot kolumnist pri Mladini je Janko Lorenci začel leta 2008 in vse v *Treh krogih jeze* objavljene kolumne so iz tega obdobja in iz tega tednika. Skupno jih je slabih sto, se pravi kaka tretjina vseh napisanih. To omenjam zato, ker človeka vedno znova začudi, kakšna gmota sčasoma nastane iz vsakotedenskih drobcev, dolgih dobri dve tipkani.

Ta gmota je med drugim tudi izdajalska, samokritično pravi Lorenci; pokaže se, kako se človek ponavlja, drobno variira ene in iste reči in se – moti. Avtor prostodušno priznava, da je nekaj kolumn izpustil iz nečimrnosti. Tolaži se s tem, da je ostalo dovolj drugih dokazov njegove zmotljivosti.

Lorenci je pred kolumnistično kariero na Mladini ves čas delal na Delu, po učni dobi v lokalni in črni kroniki, reportaži, zunanji politiki... tudi kot dolgoletni urednik Teleksa in Sobotne priloge. V predčasni pokoj je odkorakal iz jeze nad cenzuriranjem tedanjega politično nastavljenega odgovornega urednika Jančiča. K Mladini je prišel nekako hkrati z izbruhom krize. Ta je polagoma preobrazila tudi revijo in v njej nastopajoče. Če si lahko privoščim oceno s strani, so z vsakim letom krize postajali treznejši, bolj skeptični in bolj zahtevni zlasti do politike. Začaranosti z domnevno brezalternativnim turbokapitalizmom, dozdevno brezpogojno povezanim z demokracijo, je bilo definitivno konec, zgodba o uspehu se je polagoma spreminjala v svoje nasprotje, socializem se je za nazaj začel kazati v prijaznejši luči, čeprav v tedanji obliki seveda neponovljiv. Kakorkoli, Mladina se je sčasoma formirala v medij, ki je v sistematični kritiki (neoliberalnega) kapitalizma morda prvi v Sloveniji.

Naslov *Trije krogi jeze* so povezani s tem spreminjanjem sveta in Slovenije, pravi avtor knjige. S prvim krogom so mišljena prva leta po izbruhu krize, leta postopnega nabiranja negotovosti, strahu, pasivnosti, a tudi jeze, z drugim prelomni izbruh protestov z začetkom v Mariboru, s tretjim pa čas, v katerem živimo zdaj in zanj še ne vemo, kaj nam bo prinesel. Dogajanje še naprej vodijo statusquojevske sile, slabi impulzi prihajajo tudi iz EU, toda prevladujoče razpoloženje se je spremenilo, morda nepreklicno. Elite so ranljive, iz stiske, jeze in razvijajočih se drugačnih pogledov raste alternativno gibanje, ki se bo najbrž zrinilo v parlament, v ugodnih okoliščinah morda kot močna stranka. Toda prave težave za gibanje se bodo začele šele takrat.

A te težave hočemo – brez njih se bomo pogrezali naprej. Po malem preganjamo strahove in se priganjamo k optimizmu – kriza je dovolj ostra, množice dovolj nezadovoljne, v gibanju bi moralo biti dovolj pametnih in dobronamernih ljudi, da se bodo povezovali, povezali in pokazali pravo zmes radikalnosti, alternativnosti in hkrati občutek za realizem, ki jim bo povedal, da je treba biti kdaj tudi pragmatičen in da celo zdaj vse stvari niso zavožene.

Ob koncu naj zapišem misel Vlada Miheljaka, ki se je v zadnjih desetletjih srečeval z Jankom Lorencijem kot urednikom in bral njegove kolumne. »Nekako velja, da so nekateri dobri uredniki, drugi dobri kolumnisti. Dobri uredniki so strogi, pedantni, nepopustljivi, kritični do svojih avtorjev. Dobri kolumnisti so sproščeni, široki, duhoviti, a hkrati kritični do materije svojega pisanja. Le redko se kvalitete urednika in kolumnista združijo v eni osebi. Janko Lorenci je ena takih. Zato sem svojčas z veseljem pisal v njegovo Sobotno prilogo – in z njim sem jo tudi zapustil. Še vedno pa z zanimanjem in veseljem berem njegovo kolumno. Teden za tednom v Mladini.« Sam bi pritrdil tej misli in dodal, da je takšno pisanje kolumn zvrst besedne umetnosti. In Janko Lorenci je mojster te zvrsti.

Kolumne Janka Lorencija v Mladini vseskozi – in tudi v tej knjigi – dodatno poantirajo in poživljajo vinjete Toma Lavriča.

Ljubljana, 25. maja 2013

Niko Toš

Peter Kolšek

Dvigovanje proda in obračanje kamnov

Spremna beseda

Politična kolumnistika je publicistični žanr, ki mu gre na Slovenskem dobro. Vsekakor bolje kot nekaterim drugim klasičnim novinarskim vrstam (komentirano poročilo, reportaža, potopis, kozerija ...). Razloga, da se je reflektiranje političnega življenja v zadnjih letih, morda desetletju, tako razmahnilo, sta verjetno dva (če pustimo ob strani dejstvo, da so se normalne okoliščine za ta žanr sprostile šele okrog osamosvojitve in ta je takoj pričel loviti zamujeno): prvi razlog je pregret politični prostor, ki sam po sebi sili pod peresa politično razmišljujočih ljudi, drugi pa je prestižnost in vplivnost te vrste pisanja, saj ni mogoče zanikati, da so »kolumnisti« postali dokaj vpadljiva, čeprav različno cenjena vrsta piscev, ki vzbujajo učinke javnega premišljevanja; tako z analitično mislijo kot s sintetičnim povzemanjem vsakdanje politične dinamike, pa tudi s konfliktno, včasih ceneno razburljivostjo.

Kar zadeva vročičnost domačega političnega prostora, v zadnjih dveh letih zagotovo naraščajočo, ta sama po sebi seveda še ne zagotavlja kvalitetne kolumnistike. Nasprotno, situacija, v kateri se prerivata zunanja dogodkovnost in notranja ideološko-politična napetost, odpira prostor mnogim registrom političnega komentiranja. Med komentarjem in kolumno ni zelo jasne vsebinske meje, pravzaprav je razlika samo v formi, ki jo za kolumno določata dva kvalifikatorja »stabilnosti«: stalno

pojavljanje besedila na pričakovanem mestu v tiskanem (ali spletnem) mediju in z njim povezana stalnost istega avtorja. Teh fiksnih mest je v slovenskem dnevnem in revijalnem časopisju kar nekaj – seveda pa je prav toliko tudi kolumnistov.

Toda kolumno loči od komentarja (ki je lahko tudi govorjeno besedilo) še ena distinkcija. To je tekst, ki je izdelan po načelih učinkovite jezikovne stilistike, retorike in celo literarne ambicije. Šele ta dimenzija, ki jo lahko imamo znotraj publicističnega pisanja za estetsko, podeljuje kolumni njen specifičen status. Zato je razumljivo, da je pri kolumni avtorstvo pravzaprav organski del pričakovanega teksta na pričakovanem mestu. In tako smo pri avtorjih. Kot rečeno, jih na Slovenskem ne manjka, manjka pa takšnih, ki zmorejo pogledati tudi mimo aktualne politike – ali še bolje, nad njo in pod njo. In tako smo pri Janku Lorenciju.

Lorenci je bil vse svoje poklicno življenje novinar. Velik del tega časa je bil urednik Delovih edicij, nazadnje Sobotne priloge. Večinoma je bil to poosamosvojitveni čas (1989–2003), ko je slovensko novinarstvo lepo cvetelo, tako v gospodarskem kot v profesionalnem smislu, ko je starim žanrom dodajalo nove formativne postopke in odpiralo novinarski radovednosti nova področja. Kot urednik tedaj najpomembnejše časopisna priloge v državi je Lorenci dajal tem procesom osebni ton, tako izrazit, da je njegovo urednikovanje preraslo, kakor bi danes rekli tamladi, v »legendo«. Naravnost iz te legende je, ne po svoji najbolj vroči volji, odpotoval v pokoj, da bi tam nadaljeval tisto, kar najbolje zna: pisal kolumne. Najprej za Dnevnik, od leta 2008 pa vsak teden v Mladini. Kaj lahko postori »upokojeni« kolumnist, beremo v tej knjigi, v kateri je objavljena večina tedenskih kolumen (le redke so izpuščene, nekaj pa je tudi daljših analitičnih člankov), ki jih je avtor napisal v zadnjih zaokroženih štirih letih; do tako rekoč včeraj.

O čem piše Lorenci? Ker gre, kot rečeno, za kolumnista, ki mu politika (predvsem notranja, a tudi zunanja) ni najvišji tematski plot, ampak vidi preko njega tudi na vsa tista žarišča družbenega življenja, kjer se odloča usoda človeštva – seveda je izhodišče v kolumnistiki zmeraj poudarjena aktualnost, toda vsak dober kolumnist, kar Lorenci nedvomno je, jo bo znal opremiti z vidiki »večnosti« –, je vsebina njego-

vih zapisov vse, kar se je v zadnjih štirih letih dotikalo naših življenj na lokalni in globalni ravni. Zato piše avtor tako kot o kapitalizmu in neoliberalizmu ter njunih izpeljankah, kot sta na primer ekološko vprašanje in protestniško gibanje, a piše tudi o »singularnostih«, kot so cerkev in mediji, pridelava hrane, bralnih navade, nacionalni značaj, čustva v politiki, zračni baloni in prašičja gripa, na primer Seveda pa piše največ o notranji politiki in glavnih političnih korifejih z Janšo na čelu. Ve se, odkar piše, da bije njegovo srce na levi strani, toda znotraj te predvidljivosti ima tako rekoč vsaka njegova kolumna svoje nepredvidljive zapeljivosti in izpeljave. Na splošno je vsebino tega štiriletnega pisanja mogoče opazovati kot reko, ki se pri izviru začne s stavkom »Plazečo se neoliberalizacijo je treba absolutno ustaviti« (aprila 2008), vmes preberemo na primer tole: »Zato je treba te gorečnejše mrzlih src ustaviti z vsemi zakonitimi sredstvi. Menda ne bomo dopustili, da nas ta pasma zmelje v safalado.« (oktober 2012), ob izlivu v morje bližnje prihodnosti pa lahko preberemo tudi kakšno vzpodbudno naplavino: »Alternativa počasi kljub vsem težavam napreduje. Njene zahteve postajajo konkretnejše, njena osnovna identiteta je v glavnem vzpostavljena in odobrena od množic. A notri, v sistemu, še zdaleč ni.« Lorenci ni samo kronist in razlagalec težkih časov, v svojih kolumnah je tudi osvetljevalec poti, za katere meni, da vodijo na plano.

In kako piše? Njegova misel teče, ostanimo pri zgornji primerjavi, kot deroča reka, ki se strogo drži svoje osnovne struge, a ves čas dviga prod in obrača kamne. Njegovi stavki so kratki, v vsakem je napredujoči pomen. Ker analiza sproti prehaja v sintezo, deluje celota, vsaka posamezna kolumna, kot vznemirljivo dramatično valovanje. Seveda, ne spreglejmo, da je Janko Lorenci v drugi polovici svojega življenja vstopil v literaturo, napisal je dve knjigi kratkih psihološko obarvanih zgodb in fantastični roman. To ne pomeni, da ga je zaneslo iz kolumnistike, ponuja pa razlago, zakaj so njegove kolumne tudi odlično polliterarno branje.

Marec 2013

Bližnjice

O iskanju prihrankov časa

Noge rade plešejo, hodijo, tečejo, skačejo, zlezejo v prekrižan položaj in z razposajenimi nameni tudi na druge noge. Vse mogoče počenjajo. A najraje od vsega si skrajšajo pot – uberejo bližnjico.

Glede tega so tako rekoč samostojne, to je močnejše od nas. Ni ga človeka, ki ne bi zavil po bližnjici čez lepo trato, prečkal cesto ob zebri ali kar med dvema prehodoma ali že kadarkoli in kjerkoli zavil z glavne poti tako, da si jo skrajša, pa čeprav le za milimeter. To je ena najbolj značilnih značilnosti človeka. Humanoidne robote bodo glede zaželenosti podobnosti s človekom testirali prav z njihovim instinktom za bližnjice. Robot brez njega bo zmlet v staro železje.

Fenomen bližnjic govori o mnogih plasteh človekove narave – o njegovi anarhičnosti, njegovi racionalnosti, komoditeti, iznajdljivosti, tekmovanju s časom. In tudi o tem, da rad kvari ali uničuje tisto, kar sam gradi v potu svojega ali tujega obraza.

V tem pogledu lahko bližnjični instinkt delimo na škodljive in koristne oblike. Slabo je na primer, če imajo to nagnjenje močno razvito tankisti, vozniki težkih tovornjakov, piloti, pa tudi osebe, ki vodijo druge osebe (menedžerji, politiki, mnenjski voditelji ...). Koristne so lahko na primer bližnjice računalničarjev, gorskih vodnikov, taksistov itd. Nekatere bližnjice so hkrati koristne in škodljive, zgleda za to pa se trenutno ne spomnimo, toda do njega gotovo vodi kaka bližnjica.